

Tomáš KOUTSKÝ, *České Budějovice za stavovského odboje roku 1547*, České Budějovice 2014, Historický ústav Filozofické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, bakalářská práce, 87 s.

Posudek oponenta bakalářské práce

Stavovskému odboji roku 1547 již česká historiografie věnovala nemalou pozornost. Mnohem méně se však soustředila na činnost a postavení jednotlivých královských měst v průběhu zmiňovaného konfliktu. Je proto chvályhodé, že si Tomáš Koutský zvolil za téma své bakalářské práce právě tuto problematiku. Za hlavní cíl svého pojednání si autor vytknul objasnit místo Českých Budějovic ve stavovském odboji roku 1547 a zasadit město do hospodářského, regionálního a náboženského kontextu. V heuristické fázi svého výzkumu vycházel především z institucionálních pramenů, které jsou uloženy ve Státním okresním archivu v Českých Budějovicích. Ve třech obsáhlých kapitolách se postupně věnoval genezi stavovského odboje roku 1547, dějinám Českých Budějovic v první polovině 16. století, hospodářsko-politické situaci v jižních Čechách na prahu stavovského odboje, náboženské situaci ve městě a jeho vztahu s Ferdinandem I., roli Českých Budějovic a Jana Petříka z Benešova ve stavovském odboji.

Připomínky k práci jsou koncepčního i věcného rázu. První a z mého pohledu nejzávažnější připomínka se týká používané literatury, která je naprosto nedostatečná. Celé své pojednání autor v zásadě vystavěl na kompilaci prací J. Janáčka, P. Vorla a W. W. Tomka a několika dílčích analytických studií (tomu odpovídá i soupis použité literatury na s. 85-87). Tu doplnil informacemi ze SOkA České Budějovice, které však nepřinesly téměř nic nového, jen potvrdily doposud známé poznatky (výjimku tvoří kapitola IV.4 *Město České Budějovice a jeho role ve stavovském odboji roku 1547*, k níž se vyjádřím níže). Stávající odbornou literaturu ke stavovskému odboji roku 1547 zná autor pojednání celkem obstojně, včetně zahraniční, kterou však ve svém výkladu téměř nevyužívá (s. 10-13). To se však nedá říci o dalších tématech, jimž se ve své práci věnuje. Jedním z hlavních témat pojednání, jak napovídají názvy některých kapitol, má být konflikt uvnitř konkrétního raně novověkého města, případně s vrchností. Ovšem autor nezná žádnou relevantní literaturu, která by se podobnému tématu věnovala (J. Dřímál, J. Hrdlička, K. Kaiserová, J. Miller). V případě syntetického pohledu na raně novověké město ve středoevropském prostoru mi zde chybí syntéza J. Millera z roku 2006. Pokud se autor věnuje náboženské situaci v Českých Budějovicích v první polovině 16. století, měl by znát alespoň základní teoretickou literaturu,

kteřá se váže k tomuto tématu (výběrově J. Hrdlička, N. Rejchrtová, A. Schindling). Stejný problém se týká i (každodenního) života v Českých Budějovicích (a přeneseně v jihočeském regionu) v polovině 16. století (V. Bůžek, F. Kavka, F. Mareš, J. Pánek, T. Sterneck). Rovněž k osobě Jana Petřika z Benešova neexistuje pouze práce K. Pletzera, ale také starší studie R. Huyera v *Budweiser Zeitung* 65, 1926. Shrnuli to, jestliže autor opakovaně odkazuje na syntetickou práci V. Bůžek a kol., *Společnost českých zemí v raném novověku. Struktury, identity, konflikty*, Praha 2010, měl by alespoň znát základní bibliografii k tématu, jemuž se věnuje ve své kvalifikační práci, uvedenou v této práci. A to nezná!!!

Na určitou bezradnost autora pojednání poukazuje již samotné vymezení pramenné základny, s níž Tomáš Koutský pracuje. Sám nevím, co si mám představit pod termínem korespondenční materiál, o němž autor mluví na s. 9. Stejně tak neobstojí vymezení Pamětní knihy městského písaře Jana Petřika z Benešova, "*kteřá je především takovým zcela osobním deníkem, zcela pamětní knihou*" (s. 8-9). Autor práce by si měl nastudovat základní vymezení historických pramenů, s nimiž se měl blíže seznámit v průběhu Historického prosemináře, případně klasifikaci pramenů osobní povahy. Obdobný problém se týká také použité metodologie, kterou není schopen přesně pojmenovat (s. 9). Pominuli odkaz na metodu přímou a nepřímou, deduktivní a retrospektivní, autor uvádí, že jeho práce metodologicky vychází "*z principu nových politických dějin, politické komunikace a zkoumání konfliktů napříč společenskými vrstvami.*" Nerozumím, co tím myslí. V případě politické komunikace či konfliktu nejde o žádné metody. Jakou metodologii tedy vlastně používá?

Jisté rozpaky také vzbuzuje struktura výkladu jednotlivých kapitol bakalářské práce. Tomáš Koutský zde sice přinesl množství zajímavých informací týkajících se různých aspektů stavovského odboje roku 1547. Poznatky získané studiem pramenů a odborné literatury však mnohdy bibliograficky nedoložil prostřednictvím poznámkového aparátu. Pokud čtenář předloženého pojednání zevrubně nezná odbornou literaturu a prameny použité v bakalářské práci, nedokáže přesně určit, odkud autor dané informace převzal či získal. Současně tímto krokem výrazným způsobem ztěžuje případné ověření převzatých nebo získaných informací. Tento nedostatek v žádném případě nenahradí seznam použitých pramenů a literatury, který je nedílnou součástí bakalářské práce (s. 84-87). Se strukturou jednotlivých kapitol práce rovněž souvisí absence soupisu použitých zkratk, které autor hojně používá v poznámkovém aparátu.

Z mého pohledu je nejpřínosnější a nejzdařilejší částí práce svrchu zmiňovaná, antropologicky pojatá kapitola IV.4 *Město České Budějovice a jeho role ve stavovském odboji roku 1547* (s. 73-81), kde autor nabízí osobní pohled dobových aktérů na vztah některých

měšťanů ke stavovskému odboji a Ferdinandu I. Oddíl je založen na tezi, že uvnitř městské obce existovala nepříliš početná skupina osob, které sympatizovaly s odbojnými stavy a snažily se změnit postoj Českých Budějovic vůči politice českého krále. Jen díky městskému písaři Janu Petříkovi z Benešova se to nepodařilo. Na druhou stranu je však třeba poukázat na jedno úskalí, s nímž se autor práce nepříliš zdařile vyrovnal. Jde o nedostatek pramenů, které by dostatečně podpořily výše uvedenou tezi. V některých částech výkladu se proto uchyluje ke spekulacím, které není schopen nijak pramenně doložit, a dává průchod svým subjektivně zabarveným soudům. Využívá zde například dopisy rožmberského úředníka Mikuláše Humpolce z Tuchoraze, které adresoval městu Tábor a Vilému Křineckému z Ronova. Sám však na s. 77 zpochybňuje důvěryhodnost jejich pisatele, který sledoval své vlastní zájmy. Proto se okamžitě nabízí otázka, zda nemohlo jít o nějakou jinou záležitost, která nijak nesouvisela se stavovským odbojem roku 1547?

Dílčí připomínky se týkají rovněž faktografie předloženého pojednání. Na s. 13 si Tomáš Koutský stěžuje, že neexistuje žádná česká biografie Ferdinanda I. To je pravda. K dispozici jsou však moderně zpracované biogramy zmiňovaného Habsburka (J. Pešek, B. Hamannová, I. Čornejova, J. Rak, V. Vlnas) či analytické studie, které se týkají jeho politické činnosti (V. Bůžek, G. Pálffy, J. Pánek, Z. Vybíral). Zajímavé informace může poskytnout i do češtiny přeložená biografie Karla V. od F. Seibta. Rovněž neobstojí autorovo tvrzení na s. 20, pozn. 60, že Karel V. "*[n]ikdy nepřijal svého bratra jako rovnocenného politického partnera.*" Zde se autor pojednání opírá výhradně o zastaralé práce J. Janáčka. Pokud však nezná novější zahraniční biografie Ferdinanda I. a Karla V. (např. A. Kohler, E. Laubach, M. Fernández Álvarez), doporučoval bych vyvarovat se tak příkrých soudů. Podobné konstatování totiž odporuje logickému uvažování. Pokud by Karel V. nepokládal svého mladšího bratra za rovnocenného politického partnera, nikdy by nepřipustil, aby nastoupil na císařský trůn ještě za jeho života, ale jednoznačně by upřednostnil svého syna Filipa II.

Stranou pozornosti nelze nechat ani používání některých ahistorických pojmů. Ve své práci například operuje termínem Německo jako označením Římsko-německé říše, které lze použít až pro období po roce 1806, ne však pro 16. století. Stejný problém se týká rovněž Bratislavy. Ta se až do roku 1919 nazývala Prešpurk. Určité rozpaky vzbuzuje také používaná terminologie. Autor například často používá termíny měšťan a patricij. Nikde jsem však nenašel, co si pod nimi představuje. Jde v jeho podání o synonyma? Stejně tak nevím, co si představuje pod výrazem magnát, který použil na s. 72: "*Jak [Jan Petřík z Benešova] mohl svoji roli v následujících událostech předčít v důležitosti nejvýznamnější městské patricije a*

magnáty?" Rovněž nerozumím tomu, co autor myslí termínem jižní Brandenbursko (s. 48)?
Snad jižní Braniborsko?

Velké výhrady také směřuji k jazykové a stylistické stránce pojednání. To se vyznačuje nejednotnou volbou slovesného času, častým nefunkčním opakováním slov, desítkami gramatických a syntaktických chyb. Vrcholem všeho je chybně uvedené jméno významného německého historika Joachima Bahlckeho, kde autor pojednání píše po souhlásce ch -y- (s. 14, 85). Dalším prohřeškem je rozkolísané psaní číslovek, jmen jednotlivých osob (Jan Fridrich × Jan Fridrich Saský, Jan Petřík × Jan Petřík z Benešova, Kašpar Pluh × Kašpar Pluh z Rabštejna), používané terminologie (České království × Království české) a nejednotné citační zásady literatury (jde například o nesmyslně zkrácené citace knih a především sborníkových studií). Mnohem závažnější problém představuje skutečnost, že některé věty či souvětí vůbec nedávají smysl. Autor v nich často používá nespisovné nebo naprosto neadekvátní výrazy, o slovosledu vůbec nemluvě. Jako názorný příklad takového tvrzení může sloužit souvětí na s. 63: "*Ferdinand určitě s neklidem pohlížel na možnost střetu s vojskem zemské hotovosti a tím doprovázené vykouknutí opravdové války s vlastními poddanými.*" Nechápu, jak může válka "vykouknout". Na následující stránce dokonce píše, že někteří stavové doufali v "*konečné rozhrěšení sporu mezi stavovskou opozicí a panovníkem.*" Opět nerozumím tomu, kdo zhřešil? Stejně nesmyslně zní souvětí na s. 65: "*Den, kdy u Mühlberku zemřela šmalkaldská liga, byl pomyslným 'umiráčkem' stavovského odboje.*" Jak může zemřít nějaká liga? A podobným způsobem by se dalo pokračovat dále.

Přes všechny výše uvedené připomínky bakalářskou práci Tomáše Koutského doporučuji k obhajobě a navrhuji ji klasifikovat stupněm **dobře**.

České Budějovice 28. 8. 2014

PhDr. Rostislav Smíšek, Ph.D.